

Nr 159.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till allmänna barnhuset.

(3:e avd.)

I propositionen nr 240 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 maj 1941, föreslagit riksdagen att till Bidrag till allmänna barnhuset å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 93,000 kronor.

Av det å riksstaten för innevarande budgetår under femte huvudtiteln upptagna anslaget å 115,900 kronor till bidrag till barnhusen utgår enligt föreskrift av Kungl. Maj:t till allmänna barnhuset ett belopp av 84,700 kronor.

Under tiden från och med 1 juli 1934 har allmänna barnhusets verksamhet uppvisat en år från år stigande brist. *Barnhusets direktion* har tidigare gjort upprepade framställningar till Kungl. Maj:t om bidrag för täckande av den sålunda förefintliga bristen, men framställningarna hava icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en nu föreliggande framställning den 22 juli 1940 hänvisas till en början till att det enligt 39 § reglementet den 21 november 1930 (nr 402) för allmänna barnhuset åligger direktionen att vid förvaltningen tillse, att barnhuset förbliver i oförminskat åtnjutande av alla dess tillhörigheter. Såsom i direktionens tidigare framställningar angivits hade emellertid barnhusets kapital årligen från och med den 1 juli 1934 minskats genom att dess utgifter varje år överstigit inkomsterna. Till den 1 juli 1940 utgjorde den sammanlagda minskningen 283,910 kronor 31 öre. Bokföringsmässigt uppginge dock minskningen icke till detta belopp. En år 1932 uppkommen större kursvinst vid försäljning av obligationer jämte vissa andra inkomster hade nämligen av direktionen med tanke på den då motsedda perioden av låga räntor icke tillagts kapitalkontot utan bokförts såsom en dispositionsfond. Därav hade de årliga förlusterna dittills täckts. Den 1 juli 1940 återstode av denna fond allenast 39,956 kronor 28 öre. Då utgifterna för det löpande budgetåret beräknades uppgå till 133,390 kronor utöver inkomsterna, beräknades således under året barnhusets kapitalkonto komma att minskas med 93,433 kronor 72 öre. Direktionen anhåller därför, att Kungl. Maj:t måtte av arvsfondsmedel bereda barnhuset täckning för den brist,

som under budgetåret 1940/41 enligt den uppgjorda staten beräknades uppkomma vid barnhusets verksamhet. Skulle denna direktionens framställning icke bifallas och Kungl. Maj:t ej heller besluta täcka bristen av andra medel, vore direktionen nödsakad hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att vad i 39 § barnhusets reglemente stadgades icke skulle utgöra hinder för direktionen att under löpande budgetår fortsätta barnhusets verksamhet enligt den uppgjorda staten.

Över direktionens förevarande framställning hava infordrats yttranden av *socialstyrelsen* och *socialvårdskommittén*. En redogörelse för dessa yttranden lämnas i propositionen, sid. 5—7.

I detta sammanhang har departementschefen anmält, att *socialstyrelsen* under hand erhållit i uppdrag att i samråd med direktionen för allmänna barnhuset utreda frågan om samverkan mellan statens barnavårdskonsulenter och de länsvis organiserade barnavårdsombuden i syfte att vinna en effektivare lokal barnavårdskontroll. I skrivelse den 2 maj 1941 har *socialstyrelsen* inkommit med en redogörelse för de till fullgörande av uppdraget dittills gjorda förberedande undersökningarna. Rörande innehållet i denna skrivelse hänvisas till propositionen, sid. 8—10.

Departementschefen har för egen del anfört:

Avkastningen av de tillgångar, vilka huvudsakligen möjliggöra den omfattande verksamhet i barnavårdens tjänst, som bedrivs av allmänna barnhuset, har sedan en följd av år varit betydligt lägre än tidigare och icke räckt till för bestridande av utgifterna. Genom tillvaron av en särskild dispositionsfond hava emellertid de uppkomna underskotten kunnat täckas utan att verksamheten behövt beskäras eller barnhusets kapital anlitas. Denna fond beräknas emellertid vara helt förbrukad under nu löpande räkenskapsår (1 juli 1940—30 juni 1941). Därförutom uppkommer enligt beräkningar, gjorda vid ingången av räkenskapsåret, en brist å 93,433 kronor 72 öre.

I den sålunda inträdda situationen stå olika alternativ till buds. Ett av dessa är att begränsa barnhusets verksamhet och på den vägen åstadkomma balans mellan inkomster och utgifter. Ett anlitage av denna utväg skulle, enligt vad direktionen över barnhuset upplyser, medföra en beskärning av bidragen från barnhuset till barnhemmen med en tredjedel, vilket skulle ha till följd en avsevärd stegring av den dagavgift, som uttages av kommunerna för vård av barn å barnhemmen. Denna stegring kan i sin tur beräknas leda till, att kommunerna i stor utsträckning underlåta att anlita barnhemmen. Såväl *socialstyrelsen* som *socialvårdskommittén* hava uttalat sig mot anlitage av denna utväg. För egen del tvekar jag ej att avvisa detta alternativ. Barnhusets nuvarande verksamhet är nämligen ur samhällelig synpunkt av sådant värde att en dylik begränsning av dess verksamhet icke är försvarlig.

Det andra alternativet innebär, att direktionen medgives taga barnhusets kapitaltillgångar i anspråk för den fortsatta verksamheten. En sådan utväg synes dock böra övervägas allenast om den under innevarande räkenskapsår uppkomna bristen kan antagas vara en tillfällig företeelse. Detta är emellertid, såvitt nu kan bedömas, icke fallet. Det skulle därför innebära ett successivt försvagande av barnhusets ekonomiska ställning att för täckande av driftunderskott anlita dessa kapitaltillgångar. De ekonomiska svårigheterna skulle ingalunda upphöra utan i stället undan för undan ökas.

Jag är i stället beredd att tillstyrka det återstående alternativet, nämligen ekonomiskt bistånd från det allmännas sida till barnhusets verksamhet. Arvsfondsmedlen torde ej böra tagas i anspråk för ändamålet utan i stället ett direkt statsbidrag ställas till förfogande.

Det ekonomiska stöd till allmänna barnhusets verksamhet, som jag sålunda vill förorda, avser, såsom nämnts, verksamheten under det den 30 juni 1941 utlöpande räkenskapsåret. De undersökningar, som pågå rörande ett mera direkt utnyttjande av barnhusets organisation i den samhälleliga barnavårdens tjänst, äro därför ej av omedelbar betydelse för anslagsfrågan. Av visst intresse för dess bedömande är dock, att den fortlöpande lokala barnavårdskontrollen behöver förbättras, och att den mest framkomliga vägen att nå denna förbättring på sakkunnigt håll anses vara att närmare anknyta barnavårdsombuden till den samhälleliga barnavården. Oaktat den förut omnämnda utredningen ännu icke är slutförd, hava därför i det föregående vissa uppgifter lämnats om vad i samband med utredningen hittills förekommit. Av samma anledning vill jag i detta sammanhang tillika uttala min principiella anslutning till de synpunkter socialstyrelsen framfört i frågan.

Med hänsyn till det anförda förordar jag, att storleken av bidraget till allmänna barnhuset för innevarande budgetår bestämmes så, att det ungefärligen täcker den beräknade bristen under nu löpande räkenskapsår. Av förut angivna skäl finner jag nämligen icke tillrådligt att ens delvis täcka den uppkomna bristen genom att taga kapitaltillgångarna i anspråk. För ändamålet torde därför under rubriken bidrag till allmänna barnhuset böra anvisas ett obetecknat anslag av 93,000 kronor. Anslaget bör upptagas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41.

I socialstyrelsens skrivelse beröres även frågan om statsbidrag till allmänna barnhuset för framtiden, närmast för budgetåret 1941/42. Först då ett mera utformat förslag till det ifrågasatta samarbetet mellan barnavårdskonsulenterna och barnavårdsombuden föreligger, synes man äga tillförlitlig grundval för att kunna taga ställning till frågan, huruvida denna samverkan i och för sig kommer att motivera statsbidrag i fortsättningen. Det föreslagna samarbetet bör enligt min mening, såsom av socialvårdskommittén framhållits, ha karaktären av en tillfällig åtgärd i avvaktan på förslag från socialvårdskommittén rörande tillsynen av fosterbarnsvården och får icke föranleda annat än obetydliga kostnadsökningar. Frågan om bidrag till allmänna barnhusets verksamhet under budgetåret 1941/42 kan givetvis av andra anledningar — likartade dem som framkallat det nu framlagda förslaget — bliva aktuell. Jag är emellertid i nuvarande läge icke beredd att hemställa om äskande av något anslag för allmänna barnhusets verksamhet under budgetåret 1941/42.

Utskottet finner sig på av departementschefen anförda skäl böra tillstyrka, att till allmänna barnhuset anvisas ett särskilt anslag å 93,000 kronor för täckande av den beräknade bristen vid utgången av nu löpande räkenskapsår. Beträffande den av socialstyrelsen väckta frågan om ökat bidrag av statsmedel för allmänna barnhusets verksamhet under nästa budgetår anser utskottet i likhet med departementschefen, att med prövningen av densamma bör anstå, till dess ett närmare utformat förslag om samarbete mellan statens barnavårdskonsulenter och den av allmänna barnhuset understödda barnavårdsombudsorganisationen föreligger.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till allmänna barnhuset* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 93,000 kronor.

Stockholm den 6 juni 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 157.
